

Før frosten

Når det er sat ind med frost Af Otto Lundgaard

Hvad gavner det et menneske at skærme sig og sine mod vinteren, når kulden kommer indefra? Spørgsmålet bliver hængende i eftertanken, når vi er blevet konfronteret med Michael Noers virkelige og til tider voldsomme drama "Før Frosten".

Men spørgsmålet forlanger at blive stillet, også i vores tid, hvor det efterhånden virker legalt at kæmpe med alle for hånden værende midler for at sikre sig mod en fremtid, vi ikke kender og derfor føler, vi har al mulig grund til at frygte. Hvad mere er, så kræver spørgsmålet også at blive debatteret, af hvilken grund filmen fortjener et stort og vågent publikum.

Ideen om et bidrag til programmet for næste sæson hjemme i film- og studiekredsen er oplagt, for lad det være sagt med det samme: "Før Frosten" er den bedste danske film, jeg længe har set, med en handling, der udspiller sig såvel i familiens hjemlige miljø som på kanten af afgrunden, og med Jesper Christensen i endnu en magtfuld præstation i filmens – i al fald til at begynde med – handlekraftige hovedrolle.

Fortællingens rammer er landlige. Vi befinder os formentlig et sted på Sjælland i midten af 1800-tallet. Enhver forestilling om en Morten Korchsk idyl, hvor handlekraft, gode viljer og retfærdighed sejrer til sidst, bliver slået omkuld allerede i en af filmens første scener, hvor bonden Jens – kaldet "Ko-Jens" – må vælge at sælge en af sine køer for at hjælpe familien (og koen) til overlevelse. Vi mærker, det smerter ham, for han elsker sine køer så højt, at han har gjort dem til lemmer af familien ved at give dem navn. Og vi mærker, at vi med ham befinder os i en ond tid med dårlig høst og daglig kamp for overlevelse. Med en lang vinter og et slunkent forråd i vente synes det kun at gå fra ondt til værre.

Jens, der er husbond og eneforsørger for sin voksne datter Signe og sine forældreløse søskendebørn Peder og Mads, stilles inden længe over for et valg, der forekommer endnu mere ubærligt end det ansvar, han dagligt tager på sig for sine børn og køer. Kan han af egen magt sikre sin familie mod vinteren, eller tvinger omstændighederne ham til at indgå en pagt med kræfter, som kan ende med at tage magten fra ham – men som dog sikrer overlevelse mod den udefrakommende kulde? Jens bliver nødt til at træffe et valg. Der igen medfører et nyt. Og endnu et.

Filmens slutning skal naturligvis ikke afsløres her. Men en morale, der kan udtrages af filmen, og som bliver gentaget et par gange, sidst af den gamle frue på storgården i filmens slutscene, er af den slags, der kræver sine valg: nemlig at vi alle vil vores børn det bedste. Moralen er til at følge; udfordringen ligger i, om hensigten altid helliger midlet?

Handlingen er udspændt mellem på den ene side det nære og hjemlige – og på den anden side afgrunden. Det nære og hjemlige – det, vi genkender og kan tage hånd om – møder os især i fotografen Sturla Brandth Grøvlens på én gang skarpe og nænsomme nærbilleder af bondefamiliens hænder. Hænder, der fryser i morgens tildagende kulde, men tager fat på arbejdet med at skaffe dagligt brød. Hænder, der mærker varmen fra køernes kroppe, men som også må give håndslag, når en ko bliver solgt. Hænder, der rækker ud og griber om andres barkedede hænder i bordbønnen før det sparsomme fællesmåltid. Hænder, der griber ind og redder kreaturerne, når de er i fare. Og hænder, der opleves som tomme og magtesløse, når handlingen glider personerne af hænde. Som en kuvert med udbetalt assurancesum.

Over for fællesskabet i det hjemlige miljø hersker et andet fællesskab i sognet, hvor alle kender deres plads og dømmes herefter; en hakkeorden, hvor aftaler mellem naboer intet bliver værd, når frosten truer. Instruktøren har karakteristisk valgt Højerup gamle kirke på Stevns Klint som sognekirke og billedet på et fællesskab på afgrundens rand. Thi moralen i de frommes forsamling synes at være, at det gælder om at sikre sig selv og holde afgrunden på afstand. Det mærkes i kirken, hvor storbonden har sin faste bæk nærmest alteret, mens fattiglemmerne forkastes til ståpladserne bagest i mørket. Der kan man holde dem på sikker afstand, suppleret med de skillinger, der samles ind under gudstjenesten. Vist bruger vi vore hænder for at give – men også for at I skal holde jer væk.

Pointen er blot, at afgrunden ikke holder sig væk, fordi vi betaler os fra det eller af andre bliver sat op på en højere plads og opnår anseelse og materiel tryghed. Hvis du ser længe nok ned i afgrunden, ser afgrunden også ind i dig. Uanset hvor i kirken, du har taget plads. Nu hvor handlen er indgået. Og frosten er sat ind.

Danmark 2019, drama – Instruktør: Michael Noer, manuskript: Jesper Fink og Michael Noer – Medvirkende: Jesper Christensen (Jens), Clara Rosager (Signe, hans datter), Magnus Krepper (Gustav, storbond), Ghita Nørby (Agnes, hans mor) – 104 minutter – Biografpremiere d. 10. januar 2019 – Udlejning: Nordisk Film – Frarådes børn under 15 år

<http://trustnordisk.com/content/press-release-michael-noer-returns-denmark-his-next-film-0>

https://cinemaonline.dk/Anmeldelse/foer_frosten.10268.html

<http://film-forward.com/crime/before-the-frost-tiff>

<https://www.hollywoodreporter.com/review/before-frost-frosten-review-1141035>